

Danskernes Historie Online

Danske Slægtsforskeres Bibliotek

Dette værk er downloadet fra Danskernes Historie Online

Danskernes Historie Online er Danmarks største digitaliseringsprojekt af litteratur inden for emner som personalhistorie, lokalhistorie og slægtsforskning. Biblioteket hører under den almennyttige forening Danske Slægtsforskere. Vi bevarer vores fælles kulturarv, digitaliserer den og stiller den til rådighed for alle interesserede.

Støt Danskernes Historie Online - Bliv sponsor

Som sponsor i biblioteket opnår du en række fordele. Læs mere om fordele og sponsorat her: <https://slaegtsbibliotek.dk/sponsorat>

Ophavsret

Biblioteket indeholder værker både med og uden ophavsret. For værker, som er omfattet af ophavsret, må PDF-filen kun benyttes til personligt brug.

Links

Slægtsforskeres Bibliotek: <https://slaegtsbibliotek.dk>

Danske Slægtsforskere: <https://slaegt.dk>

Indbydelseskrift

til

den offentlige Examen

i Aarhus Cathedral-skole

i September 1843.

Trykt i Aarhus Stiftsbogtrykkeri.

I.

Om

Afhandlingen i de lærde Skolers

Judbydelseskrifter.

Af

J. Nøgind,

Adjunkt.

For nogle Aar siden udstædte den kongelige Direktion for Universitetet og de lærde Skoler et Cirkulære, som indeholdt den Bestemmelse, at der aarlig ved den offentlige Examen skulde udgives trykte Indbydelseskrifter, som meddelte hvad der var foregaaet i Skolen i det forløbne Aar, og tillige, om muligt, indeholdt en videnskabelig Afhandling. Direktionen ansaa denne Foranstaltning for hensigtsmæssig til at bringe en mere frugtbar Berørelse istand, saavel mellem samtlige lærde Skoler, som mellem hver Skole og vedkommende Byes eller Omegns Beboere, hvis Interesse og Belvillie for Skolen det ogsaa maatte ansees som magtpaaliggende at vække og vedligeholde.

At Direktionen baade ved Skole-Efterretningerne og den videnskabelige Afhandling har haft det samme Publikum for Øje, synes klart, naar man lægger Mærke til, at det hele Indbydelseskrift og ikke blot Skole-Efterretningerne er beregnet paa, saavel at vække og vedligeholde Interessen for Skolen hos dens nærmeste Omgivelser, som at fremme en frugtbar Berørelse med de andre lærde Skoler. Der maatte ellers være sagt: Afhandlingen er blot bestemt for de andre lærde Skoler, men ikke for Byen eller Omegnen, eller noget lignende. Nu er dette ikke sagt, og synes heller ikke at kunne være meent, da den videnskabelige Afhandling dog ikke kan antages at nære Interessen for Skolen,

hvis den giver sig af med Noget, som er Skolen aldeles fremmed, og da den ikke henvender sig til andre Skolers Lærere i deres Egenskab af Videnskabsmænd, men kun forsaavidt de ere Lærere.

Om Skole-Efterretningerne følger dette af sig selv. Begge Indbydelseskriftets Dele maa derfor nødvendig være pædagogiske.

Under denne Forudsætning er det let at forestille sig, i hvilket Forhold de maa komme til at staae til hinanden. Den videnskabelige Afhandling formaaer ved Behandling af et Emne, der staaer i nøje Berør med Skoleundervisning og Skoleliv, at tydeliggjøre videnskabelig Dannelses Natur og Djemed, og, som Følge deraf, det Princip, som maa beherske Skoleundervisningen, medens Skole-Efterretningerne, som maa være fragmentariske, kun kunne omhandle enkelte Foranstaltninger, hvorved man har holdt sig overbevist om, at Principet bedre end hidtil vilde kunne gjøre sig gjeldende. Naturligvis skal disse Foranstaltningers Hensigtsmæssighed, hvilket ikke vil sige Andet end deres Overensstemmelse med Skolens Djemed, fremhæves; men dette kan dog kun skee antydningssvis, saaledes at man ikke kan vente, derigjennem alene at bibringe Andre et klart Begreb om, hvad Skolens egentlige Opgave er.

Derfor nu dette kunde antages for at være almindelig anerkjendt, var nærværende Undersøgelse vistnok aldeles overflødig. Men naar de Programmer, der i et Tidrum af 3 Aar ere udkomne fra samtlige lærde Skoler, tydelig vise, at der findes den størst mulige Forskjellighed i Mening om hvad pædagogisk og videnskabeligt er; naar Anmeldelserne af Programmerne blot have indskrænket sig til et tørt Referat af Indholdet og i det højeste meddelt nogle ubetydelige Bemærkninger om Et og Andet, uden at undersøge, om disse Skrifter virkelig have tilfredsstillt

den Fordring, man er berettiget til at gjøre til Indbydelseskrifter, ja uden engang at ane Muligheden af, at der tilkom dem, som saadanne, en bestemt Ejendommelighed: saa er der unægtelig en stærk Opfordring til at spørge, om da Ordet Indbydelseskrift paa Titelbladet virkelig har Magt til at retfærdiggjøre Valget af ethvert Stof og enhver Form.

Vi ville nærmere betragte den videnskabelige Afhandling.

Naar Skolen holder offentlig Examen, for at aflægge offentligt Regnskab for sin Virksomhed, henvender den sig ved denne Lejlighed til Alle i dens Nærhed, hos hvem det forudsættes, at Interesse for videnskabelig Dannelse er tilstede eller kan vækkes, for at tydeliggjøre paa en anden Maade og i en strengere Form, end muligt er ved den blotte Examination, det den erkjender for sin Opgave. Den vil ved sin Indbydelse henlede Opmærksomheden paa det, den især ønsker man skal lægge Mærke til, for at Ingen skal forverle det Tilfældige med det Væsentlige eller forvildes i lutter Enkeltheder, men sættes istand til at dømme om, hvorvidt den Idee, som skal realiseres i denne Dannelses-Anstalt, i Virkeligheden er realiseret.

En saadan klar og fornuftig offentlig Mening er det naturligtvis af højeste Bigtighed for Skolen at nære og udvikle; thi det kan ikke være den ligegyldigt, om der udenfor prædikes et andet Evangelium for dens Disciple, end den selv forkynder. Det er ikke ligegyldigt, om vildfarende Begreber om dens Djemed har Indflydelse paa Forældrenes Bestemmelse med deres Børn, ved at afholde dem fra eller sætte dem til Studering. Den er overhovedet ikke tjent med ugrundet Dadel eller Ros, men maa ønske, at der udenfor den danner sig en dygtig Overbevisning, som kan gjøre sig tilbørlig gjeldende i den øvrige Opdragelse, hvoraf Skoleundervisningen i saa høj Grad er afhængig.

At en saadan Samvirken er ønskelig, synes ikke at trænge til noget Bevis. Hvis Skolens nærmeste Omgivelser aldeles ikke formaade at fatte den, men blot saa til med dyb Frefrygt og stum Forbauselse over den høje Visdom, som det ikke var faldet i simple Menneskers Lod, paa nogen Maade at nærme sig, hvilken forkert Stilling vilde dette ikke være? Og hvor vanskeligt maatte det ikke under slige Omstændigheder være for Skolen, at holde sig fri for alle: haande indbildske Nykker og deraf flydende syndig Tryghed. Man tænke sig, hvor herligt det vilde være, om Børnene kunde i Familien, og det ofte paa en livligere og for dem forstaaeligere Maade, bestyrkes i det samme Sind, den samme Betragtning af Livet, som Skolen fornuftigvis kan ville nære. Og som Modstykke hertil tænke man sig kloge Børn, der paa Erasmus Montanus's Maaner belære deres ensfoldige Forældre, eller selvkloge Forældre, der ivrig arbejde paa, at befæste sig selv og deres Børn i et selvbehageligt Overlegenheds Forhold til Skolen. At Skolen, Familien og forstandige Folks Mening virke sammen, er en altfor vigtig Sag til at man skulde forsømme de Leiligheder, der byde sig til at fremme denne Samvirken. En saadan Leilighed er forhaanden, naar Skolen indbyder til sin offentlige Examen eller til andre Skolehøjtideligheder.

Den henvender sig da til Alle, hos hvem der er nogen Sands for et aandeligt Liv, hvad enten den fortrinnsvis er vaar ved Studering eller ved en tænksom Betragtning af Livsforholdene. Man finder ofte udenfor de videnskabelig Dannedes Kredts Mænd, der have forstaaet at erhverve sig et saadant Udbytte af deres Erfaring, at man nødvendig maa tilkjende dem en bygtig Dannelse, der ofte har mere Natur og Livsfriskhed i sig, end den videnskabelige, om den end ikke har været saa gunstig for Udviklingen af en streng systematisk Tænkning. Hos Alle Saadanne kan Duffet om

større Klarhed i Forestillinger om Noget, der ligger ethvert Menneske uendeligt nær, være tilstede i ligesaa høj Grad som hos de videnskabelig Dannede. Denne Interesse har Krav paa Tilfredsstillelse og er Borgen for at det, der meddeles i et ukunstlet Sprog og en klar Sammenhæng, vil blive forstaaet eller dog give Stødet til en Tankebevægelse, der kan lede til en fornuftig Erkjendelse.

Undervisning og Opdragelse er nu Noget, som ligger Alle langt nærmere, end man i Almindelighed troer. Enhver trænger nemlig til at gjøre sig Rede for, hvordan hans Forhold er til Livet, og hvorledes det har indvirket paa ham, for at danne ham til den han er. En Sands for noget Højere i Livet, end det blot Timelige, er man dog berettiget til at forudsætte, og den, hvis Opmærksomhed er bleven henvendt derpaa, vil let erkjende, at han aldrig bliver færdig med at undervise og opdrage sig selv.

I højere Grad angaaer dette dem, som tillige have den Forpligtelse, at sørge for, at de dem betroede Børn modtage en tilbørlig Dannelse. Forældre, som ikke ganske kunne undgaae, selv at tage sig af deres Børns aandelige Udvikling, danne sig i Reglen en Forestilling om det, der udfordres hertil. Hvor utydelig og fattig denne end kan være, viser den dog saameget, at de ikke betragte denne Sag som Noget, der er dem uvedkommende, men føle Nødvendigheden af en Overbevisning, som de kunne følge i deres Fremgangsmaade. Opdragelse og Undervisning til almindelig Dannelse er et almenmenneskeligt Anliggende, fordi den fornuftigvis maa gaae ud paa, at vække og befæste Sandsten for aandelige Interesser, der ikke kunne være noget Menneske ganske fremmede, om ogsaa Livsstillinger, Forholde og Naturforskjellighed ikke tillade Alle, i lige høj Grad at leve for dem.

Bed Betragtningen af Skolens Opgave frembyder sig først en Flerhed af Undervisningsgjenstande, som ikke ere valgte blot for at meddele Disciplen en Mængde Kundskaber af forskjellig Art, men for at føre ham ind i forskjellige Riger af Aandens Verden, hvori han skal see sig om og ledes til at erfare. Gjennem Sandseverdenen træder det Aandelige Mennesket imøde i en forskjellig Skikkelse og Styrke, efter Forskjelligheden af det Stof, hvorigjennem Aanden aabenbarer sig. Hver Videnskab har et bestemt Gebet, som den vil lære at opfatte paa en aandelig Maade, i den fremhæver det, der er det egentlig Betydningsfulde deri, det Blivende, som det Dvrige maa tjene.

Da nu det, som Videnskaben sondrer, er i Livet forenet, og da almindelig Dannelse vil føre til aandelig Opfattelse ikke blot af en enkelt Side af Livet, men af det hele Liv: saa omfatter den videnskabelige Undervisning nødvendigvis en Kreds af Videnskaber, hvorigjennem det Væsentlige i Tilværelsens forskjellige Hovedformer skal træde Disciplen imøde, saaledes at han forberedes til at søge i Livet noget Højere end det blot Endelige og til at arbejde i Aandens Tjeneste. Et Exempel vil maaskee tydeliggjøre dette. I Historien har Begivenhederne kun Betydning som Træk af Menneskeslægtens Levnetsløb, hvorigjennem den efterhaanden virkeliggjør det, som Menneskenaturen bærer i sig. Det enkelte Menneske voxer op under Forholde, som gjennem Historien ere blevne til, og paatrykkes nødvendig sin Tids Præg. Men alligevel, uagtet han er sin Tids Barn, har han sin særegne Opgave, som bestaaer deri, at hans Liv faaer en virkelig Historie, det er, at det, som udgjør hans egentlige Gehalt, kommer til ret at udvikle sig, at han gjør sig til den, Naturen har bestemt ham til at være. Sandsen for den historiske Udvikling, saaledes som den kan tænkes vaert ved at føres ind i Menneskeslægtens Historie,

er saaledes af Bigtighed for at indordne sig i det Bestaaende, og tillige forfølge sin ejendommelige Retning, uden at gjøre Brud paa den naturlige Udvikling og løsrive sig fra Sammenhængen med sit foregaaende Liv.

Saaledes har hver Videnskab sin ejendommelige Betydning for Opdragelsen til et ægte menneskeligt Liv, men faaer tildeels kun denne Betydning ved Forbindelsen med andre Videnskaber. Dels ved Modsatningen, dels ved Fællesskabet mellem disse Videnskaber, skal det i Skoleundervisningen blive muligt, baade at fremstille hver enkelt af dem i sin Ejendommelighed, og lede hen til at ane deres Sammenhæng.

Ligesom enhver Betragtning begynder med et Ydre og derfra stræber at trænge ind efter, saaledes holder Undervisningen sig ogsaa til et Stof, som vælges og ordnes paa en saadan Maade og fremstilles i en saadan Form, at Disciplen, saavidt muligt ved egen Kraft, opfatter og tilegner sig Ideen tilligemed dens sandfælsige Indklædning. At det Almindelige kun fremstilles gennem individuelle Skikkelser, hører nødvendig Skoleundervisningen til, at ville forfærte Vejen til Sandheds Erkjendelse, ved at sætte almindelige Betragtninger istedet for det Særegne, maa ansees for et Misgreb; men indenfor Skoleundervisningen finder naturligvis en Fremskriden Sted, som ikke blot bestaaer i en Forøgelse af Materialet, men ogsaa i en strengere Meddelelsesform, som slutter sig saa nøje som muligt til Disciplenens Fremgang i aandelig Modenhed.

Denne Meddelelse faaer imidlertid først derved fuld Betydning for Disciplen, at Skolen tilkjendegiver, hvor alvorligt den mener det med sin Gjerning. Dette skeer umiddelbart ved dens Holdning. — I ethvert Samfund er den Enkelte underordnet noget Almindeligt, som er Samfundets Aand, Karakter, eller rettere Samfundets Bevidsthed om sig selv,

hvori det giver Vidnesbyrd om den Bestræbelse og de Kræfter, som være sig i det. Er Samfundets Bevidstheden svag, saa er Samfundet i Begreb med enten at danne sig eller opløse sig, og i sidste Tilfælde vender det enkelte Medlem sig mod Samfundet ved at forfølge sin egen Stræben uden at bekymre sig om det Hele. Samfundet bestaaer da blot som udvortes. Men er der en virkelig kraftig Aand tilstede, da viser den sig som en velgjørende Magt, der formaaer at beherske de enkelte Willier, fordi den er den i Samfundet boende Fornuft. Selv over dem, som ikke formaae at hæve sig til den, udøver den et Herredømme, som er Autoritetens, men støtter sig paa Overbevisningen om, at det, der fremtræder paa en saadan Maade, maa være berettiget til at herske. Har nu Skolen en klar Bevidsthed om sig selv, saaledes at den finder sit Djemed i sig selv, saa vil den derved paatrykke alle sine Foranstaltninger en saadan Karakter, at de alle udtale for Disciplen det Samme, og Intet staaer enkelt, men det Ene understøtter det Andet. Dette Begreb om Pligt og Djemed vil gaae over i Disciplens Samvittighed. Søger den derimod sit Djemed udenfor sig, nedværdiger den sig til blot at være Middel for noget Andet, saa stempler den derved sit Værk som aandløst og forfængeligt. Og endelig, hvis den ikke veed, hvad den vil, saa er den given i Tilfældets og Vilkaarlighedens Bold, vil idelig modsigge sig selv, og bliver, som alt Svagt og Bankelmodigt, Gjenstand for Medlidenshed og Ringeagt. Skolen staaer saaledes som moralsk Person ligeoverfor Disciplene.

Disciplens Forhold til den enkelte Lærer er i endnu højere Grad personligt. Lærerens Personlighed giver hans Undervisning og hele Samliv med Disciplene en bestemt Farve. Igjennem Læreren kan Disciplen modtage et levende Indtryk af et ægte humant Liv; thi naar Gemyt,

Besindighed og Klarhed i Erkjendelsen gennemtrænger Læreren's Undervisning, vil det ikke let undgaae Disciplen, at det der meddeles ham, har virkelig Betydning for Livet. At imidlertid Skolens Aand til en vis Grad behersker den enkelte Lærer, følger af sig selv. En god Aand i en Skole kan gjøre en slet Lærer mindre skadelig ved at aabenbare hans Uduelighed, medens en slet Aand umulig kan Andet end lægge den dygtige Lærer uoverstigelige Hindringer i Vejen. Læreren's Samvittighed vil let tage Skade, naar Alt omkring ham bærer Præg af Slaphed og Løsløshed, medens Orden og Aand vel idelig maa paaminde enhver Lærer om ikke at forsømme sin Pligt. Undervisningen i et enkelt Fag kan kun lykkes i samme Grad som den understøttes af den hele Skole.

Al den Karakter, som Undervisningen modtager af den hele Skoles og den enkelte Lærers Ejendommelighed, afhænger dens Indflydelse paa Dannelse og Opdragelse.

I Indbydelseskrifter maa saaledes det Pædagogiske og Videnskabelige være forenet.

Enhver Fremstilling, som udvikler den til Grund for Noget liggende Idee, er videnskabelig. Pædagogisk bliver den derved, at dette Ideelles Optagelse i Aanden viser sig som Betingelse for Udviklingen af et ægte menneskeligt Liv.

Denne Forderung kunde synes at være altfor dristig, eftersom det ikke er usædvanligt, at pædagogiske Forfattere beraabe sig paa deres Erfaring som det eneste tilladelige Bevis for deres Paastandes Rigtighed, og ansee al videre Udvikling for overflødig, ja endog betragte den videnskabelige Begrundelse med mistroiske Øjne, som en Nødhjælp i Mangel af Erfaring, eller som Noget, der skal bøde paa Erfaringens Ufuldstændighed. Betragtninger over Undervisningens Stof, Form og Djemed, over Disciplin eller Bestemmelser til Flids, Sædeligheds og god Skoleordens Fremme,

— som er det man plejer at kalde pædagogisk, — ere naturligvis fuldkommen berettigede til at fremtræde i Indbydelsesfrister; men rigtignok kun naar de anstilles paa den Maade, at Alt føres tilbage til et Princip, som ikke er vilkaarlig valgt, men virkelig er det, som gaar igjennem den hele Skole, og gjør den til en Anstalt for almindelig Dannelse. Kun naar den Forbindelse, hvori de staae med dette Princip, er udviklet med en saadan Klarhed, at det sees, hvorfor Noget af den Art bedre anordnes paa denne, end paa en anden Maade, have slige Betragtninger noget Værd. Man har jo dog meent ved enhver Bestemmelse, der tages med Hensyn til Undervisning eller Disciplin, at gjøre Noget, som kan fremme Skolens Djemed, og det er derfor ikke noget ubilligt Forlangende, at man klart skal have tænkt sig og altsaa klart skal kunne udtale, hvad man har villet.

Med at behandles paa denne Maade kan Alt, endog det tilsyneladende Ubetydelige, blive frugtbart og vækkende. Thi Principet bliver ikke anskueligt ved at betragtes blot i sin Almindelighed, men kun tillige gennem den Mangfoldighed af Bestemmelser, hvori det udtaler sig og virkeliggjøres.

Allt det Enkelte har kun Betydning i samme Grad som Principet har gennemtrængt det og med Nødvendighed dannet det. Men enhver Enkelthed har sin særegne Betydning for det Hele, og fører til en særegen Side deraf, saaledes at man ikke behøver at frygte for, at komme til en ensformig Gjentagelse af den samme almindelige Sætning, naar forskjellige Spørgsmaal behandles som Principspørgsmaal, eller, hvad der er det samme, behandles videnskabelig.

Hvor man derimod ikke erkjender Noget som det ene Fornødne, men har en Mængde ydre og endelige Hensyn, og holder sig snart til det ene, snart til det andet af dem,

uden at lægge Mærke til den Strid, der er imellem dem og uden at see dem underordnede et højere: der bliver al Tale blot vilkaarlig Mening, vaklende, selvmodsigende og utydelig, fordi det enkelte Udsagn ikke er bestemt ved en Sammenhæng, der gjør meer end en Opfattelse umulig.

At beraabe sig paa egne og Andres Erfaringer, er i dette Tilfælde spildt Ulejlighed; thi for at en Erfaring kan have nogen Betydning for mig, maa jeg have tilegnet mig den saaledes, at jeg kan gjøre mig selv og Andre Rede for det egentlig Betydende deri. Derved alene kan man overbevise Andre om sin Erfarings Fornuftighed, hvilket er himmelvidt forskjelligt fra at imponere ved store Autoriteter. Ogsaa har en saadan Autoritets-Tagt egentlig sin Grund i Mangel paa selvstændig Overbevisning, og er et Forsøg paa at skjule en aandelig Fallit. Heller ikke hjælper det, om man, for dog ikke at være uden Princip, stiller en almindelig Sætning foran sin Undersøgelse, men forøvrigt, istedenfor at lade det Følgende blive en Udvikling deraf, overlader sig til den ovenfor omtalte vilde Vilkaarlighed.

Principet er da en Floffel, som blot staaer for et Syns Skyld, og kan, som enhver anden almindelig Sætning, der ikke nærmere bestemmes, fortolkes af Læseren efter Behag.

Exempler paa en saadan mislykket Behandling af pædagogiske Materier, frembyder vore Dages pædagogiske Litteratur i Overflødighed.

Men videnskabelig Undervisnings Betydning for Menneskelivet, dens forædlende og opdragende Indflydelse, kan ogsaa ansfueiggjøres ved at behandle Emner af en hvilken som helst Videnskab, og Indbydelseskrifter ere saaledes ingenlunde indskrænkede til Afhandlinger, der i strengeste Betydning ere pædagogiske. Ved en Prøve af Videnskaben selv, et Brudstykke af den, hvori dens ejendommelige Natur træder frem gjennem et Phænomen, der er valgt saa-

altsaa nødvendig maa træde frem, enten direkt eller indirekt, i ethvert videnskabeligt Arbejde, der udtaler en Troesbekjendelse. De uskyldige Skrifter, som holde sig fri for denne Anmasselse, ere for zarte til at taale det jordiske Klima, og henrives derfor ved en brat Død i den spæde Alder. Indbydelseskrifter ville i Reglen ikke berige Videnskaben, naar herved tænkes paa Tilvejebringelsen af nyt Stof, men det Fortrin, som de maa søge at erhverve sig, er den Friskhed, som er Udtryk for en kraftig aandelig Forbydelse i Gjenstanden. Tanker, som uden Varmhjertighed røves fra deres oprindelige Hjem, og efter et Opkog, som har taget al Saft og Kraft fra den, træde frem paany som uhyggelige Gjenfærd, passe ligesaalidt her som noget andet Sted.

Det var oprindelig Forfatterens Agt, at bedømme de i Indbydelseskrifterne udfomne Afhandlingers Forhold til den her fremstillede Overbevisning. Men han opgav dette Arbejde formedelsf disse Afhandlingers Forskjellighed. Nogle ere nemlig skrevne for Lærde, s. Ex. Philologer og Mathematikere, nogle for Skolemænd alene, nogle for dannede Folk overhovedet, og endelig nogle udelukkende for Disciple. Nogle ere Materialsamlinger, andre indeholde Læser til Konger og Disciple, atter andre ere poetiske. Nogle ere affattede i det latinske Sprog, andre i det danske. Kort sagt, der er den størst mulige Forskjel mellem dem i alle Henseender *). Heller ikke kunde Skole-Efterretningerne drages ind med i denne Undersøgelse, uden at underkaste vor nærværende Skoleforsatning en Kritik, hvortil der forresten er al mulig Opfordring, men ved denne Lejlighed hverken var Tid eller Plads.

---

*) Programlitteraturen er paa Veje til at blive en Form. Det er derfor ikke underligt, hvad ellers i vore Dage vilde lyde som bitter Ironi, at Forfægtere af den formale Dannelse kunne ønske, at Afhandlingen blev skrevet paa Latin for de preussiske Skolers Skyld.

II.

Efterretninger

om

Aarhims Cathedralsskole

i

Skoleaaret 1842—43.

Bed

H. S. Blache,

Rector.

Efter den i September 1842 affholdte Hovedexamen bleve følgende Disciple dimitterede til Universitetet, og erholdt ved examen artium følgende Hovedcharacterer:

- 185 *) Peder Otto Rosenørn, Søn af da:
værende Stiftamtmand Rosenørn. Haud ill.
- 186 Peter Frederik Julius Funder,
Søn af Pastor Funder i Storring. Laudabilis.
- 187 Edvard Knudsen, Søn af forhenvæ:
rende Conditor Knudsen. Haud ill.
- 188 Michael Christian Asmusen,
Søn af Pastor Asmusen i Them. Haud ill.

De dem ved examen artium tildeelte specielle Characterer vare følgende:

	Danf.	Latin.	Lat. Stilt.	Græff.	Hebraiff.	Religion.	Geographie.	Historie.	Arithmetik.	Geometrie.	Lydsf.	Stanf.
Rosenørn.	H.	H.	H.	L.	* H.	H.	L.	H.	H.	L.	L.	L.
Funder.	H.	L.	H.	L.	H.	H.	L.	L.	L.	L.	L.	H.
Knudsen.	L.	H.	N. C.	H.	H.	H.	L.	H.	H.	L.	H.	L.
Asmusen.	L.	H.	H.	H.	H.	H.	L.	L.	L.	H.	L.	H.

* betegner at et Pensum Græff er læst istedetfor Hebraiff.

*) De fortløbende Numere begynde med Aaret 1805.

Af de 75 Disciple som i Skoleaaret 1841—42 fre-
quenterede Skolen, bortreves, som anført i de forrige Sko-
leefterretninger, een ved Døden, og 2 bleve ved Skoleaarets
Ende udmeldte. Efter de 4 Dimittenders Afgang var de
Tilbageblevnes Antal saaledes 68. Ved det ny Skoleaars
Begyndelse optoges 14, og i Aarets Løb endnu 5 Disciple.
Det hele Antal, som i sidstforløbne Skoleaar har været
underviist, udgjør saaledes 87, der paa følgende Maade
have været fordeelte i Skolens Classer:

Sjerde Classe.

1. C. Thomsen, Pleiesøn af Brygger Thomsen her
i Byen.
2. J. Blichfeldt, Søn af Justitsraad Blichfeldt i
Skanderborg.
3. Chr. Rasmussen, Søn af Regimentsdyrlæge Ras-
mussen her i Byen.
4. H. Nielsen, Søn af Politiasistent, Procurator
Nielsen her i Byen.
5. G. Richard, Søn af Færgeløbscasserer Richard
her i Byen.
6. P. Naae, Søn af Skibscapitain Naae her i Byen.
7. H. Fønss, Søn af Capitainlieutenant Fønss her
i Byen.

Ovenstaaende 7 agtes iaar dimitterede til Universitetet.

8. C. Jørgensen, Søn af Maler Jørgensen h. i B.
9. J. Møllerup, Søn af Pastor Møllerup i Har-
ridslev.
10. L. Holm, Søn af Proprietair Holm til Constan-
tinsborg.
11. A. Kjerulff, Søn af Deconom Kjerulff paa Ryholm.
12. W. Blichfeldt, Broder til N° 2.

13. F. Worsaae, Søn af afdøde Justitsraad Worsaae i Beile.
14. J. Hyphoff, Søn af afdøde Pastor Hyphoff i Lyngaae.
15. S. Munch, Søn af afdøde Pastor Munch i Veder.
16. Th. Frich, Søn af Pastor Frich i Hvirring.
17. O. Sadolin, Søn af Pastor Sadolin i Torrild.
18. H. Langballe, Søn af Møller Langballe i Grundfør.
19. J. Frich, Søn af Proprietair Frich til Rosenlund.
20. J. Kée, Søn af Kjøbmand Kée her i Byen.
21. L. Maken, Søn af Skolelærer Maken i Zenthen.
22. Chr. Freiesleben, Søn af Rittmester v. Freiesleben her i Byen.
23. Chr. Fjellstrup, Søn af Justitsraad Fjellstrup til Eindinggaard.
24. J. Fjellstrup, Broder til den Foregaaende.
25. H. Rosenstand, Søn af Justitsraad og Herredsfoged Rosenstand her i Byen.

Tredie Klasse.

1. Chr. Secher, Søn af afdøde Proprietair Secher her i Byen.
2. M. Wittrup, Pleiesøn af Biskop Paludan-Wüller.
3. N. Warberg, Søn af Boghandler Warberg h. i B.
4. M. O. Asmussen, Søn af Møller Asmussen i Vestermolle ved Skanderborg.
5. J. Kjer, Søn af Pastor Kjer i Skjodstrup.
6. H. Fleischer, Søn af Justitsraad Fleischer h. i B.
7. M. Muusmann, Søn af Lieutnant og Soldbetjent Muusmann her i Byen.
8. M. Siegumfeldt, Søn af Soldbetjent Siegumfeldt i Ebeltoft.

9. N. Willemoes, Søn af Justitsraad Dr. Willemoes her i Byen.
10. H. Schytte, Søn af Alterdegn og Skolelærer Schytte her i Byen.
11. M. S. F. Winding, Søn af afdøde Pastor Winding i Tvede.
12. J. E. Steenberg, Søn af Pastor Steenberg i Viby.
13. N. Müller, Søn af Pastor Müller i Åstrup.
14. S. Harpøth, Søn af Pastor Harpøth i Rindlev.
15. P. Schoubye, Søn af Pastor Schoubye i Østbirk.
16. E. A. Holm, Søn af Pastor Holm i Tvede.
17. L. Hviid, Søn af Rittmester v. Hviid her i Byen.
18. E. S. Adeler, Søn af afdøde Baron Adeler.
19. F. Baggesen, Søn af Pastor Baggesen i Bivild.

Anden Klasse.

1. P. Jensen, Søn af afdøde Gaardmand J. Jensen i Sabroe.
2. Theodor Thygesen, Søn af afdøde Pastor Thygesen i Hasle.
3. E. Amfinck, Søn af Rittmester v. Amfinck h. i B.
4. M. Lindhard, Søn af Institutbestyrer Lindhard her i Byen.
5. H. Brendstrup, Søn af Procurator Brendstrup her i Byen.
6. P. Herskind, Søn af Consul Herskind her i Byen.
7. J. E. R. Lund, Søn af Skibscapitain Lund h. i B.
8. H. J. Otterstrøm, Søn af Cancellieraad, Bankcassierer Otterstrøm her i Byen.
9. H. N. Hoff-Rosenkrone, Søn af afdøde Baron Rosenkrone i Norge.
10. J. G. M. Krarup, Søn af Proprietair Krarup til Haraldslund.

11. S. E. Harpsth, Broder til N° 14 i 3die Klasse.
12. N. G. Engelsted, Søn af Proprietair Engelsted til Ranzhaugave.
13. E. F. Funder, Søn af Pastor Funder i Storring.
14. D. Jørgensen, Søn af afdøde Bataillonschirurg Jørgensen.
15. J. A. Steenberg, Broder til N° 12 i 3die Klasse.
16. A. Ipsen, Søn af Toldcontrolleur Ipsen h. i B.
17. Ph. P. Rosenstand, Søn af Herredsfoged, Justitsraad Rosenstand her i Byen.
18. H. P. Jørgerslev, Søn af Cancellieraad Jørgerslev til Marselisborg.
19. J. J. W. Hoppe, Søn af Stiftamtmand v. Hoppe i Weile.

Første Klasse A.

1. H. Tetens, Søn af Etatsraad, Overcontrolleur Tetens her i Byen.
2. O. C. Ipsen, Broder til N° 16 i 2den Klasse.
3. E. Bøggild, Søn af forhenværende Fuldmægtig Bøggild her i Byen.
4. J. A. Severin, Søn af Major og Stadshauptmand Severin her i Byen.
5. Th. S. Hansen, Søn af Etatsraad Hansen, Gouverneur i Frankebar.
6. P. W. Mellemann, Søn af Fuldmægtig Mellemann her i Byen.
7. N. Mellemann, Broder til den Foregaaende.
8. F. Meulengracht, Søn af afdøde Kjøbmand Meulengracht her i Byen.
9. Th. Nfens, Søn af Pastor Nfens i Narslev.
10. E. Th. Rosenstand, Broder til N° 17 i 2den Klasse.
11. P. E. Hollesen, Søn af Koller Hollesen i Nye.

12. J. Jermin, Søn af Rittmester Jermin til Ausumgaard.
13. E. Lund, Broder til N° 7 i 2den Klasse.
14. G. Poulsen, Søn af Fuldm. Poulsen her i Byen.
15. E. F. F. Freiesleben, Søn af Rittmester v. Freiesleben her i Byen.
16. Henr. Fønss, Broder til N° 7 i 4de Klasse.
17. H. Starcke, Søn af Kjøbmand Starcke her i Byen.

Første Klasse B.

1. J. G. Wormslev, Søn af afdøde Handelsmand Wormslev, Pleiesøn af Toldbetjent Willumsen her i Byen.
2. N. P. Winding, Søn af afdøde Kjøbmand Winding, Stedsøn af Kjøbm. Leverekhuusen h. i B.
3. P. Tetens, Broder til N° 1 i 1ste Klasse A.
4. W. Røgind, Søn af afdøde Agent Røgind h. i B.
5. G. J. F. Døcker, Søn af Agent Døcker her i Byen.
6. F. Assens, Broder til N° 9 i foregaaende Klasse.
7. P. G. Warberg, Søn af Amtsbarbeer Warberg her i Byen.

Uf det hele Discipelantal 87 er i Skoleaarets Løb 2 udmeldte: Chr. Sjelstrup af 4de Klasse for at søge Privatdimission til Universitetet, og O. Jørgensen af 2den Klasse, for at gaae over til en anden Bestemmelse. Disciplenes Antal ved Skoleaarets Ende er altsaa 85.

I Henseende til Lærerpersonalet er i det forløbne Skoleaar ingen anden Forandring foregaaet, end at hidtilværende constitueret Lærer, Cand. theol. K. P. Knudsen under 28de April af hans Majestæt Kongen allernaadigst er beskikket til Adjunct ved Skolen.

.

.

.

Det er allerede i forrige Aars Skoleefterretninger omtalt, at den Kongelige Direction har tilladt, at Classernes Antal maatte forøges til 5, og at til Bestridelsen af det derved forøgede Timeantal en ny Lærer blev udnævnt. Paa de der anførte Grunde ansaae vi det for hensigtsmæssigst, at dele 1ste eller nederste Klasse i 2 Afdelinger, A og B, af hvilke den sidste undervises i et midlertidigt Locale, der forhen har tjent til Beboelse for en Lærer, men som nu, mod Godtgjørelse til denne, er taget i Brug af Skolen. Det er ligeledes anmeldt, at man i Henseende til Underviisningen i det græske Sprog i 2den Klasse agtede, at foreslaae den Forandring iværksat, at hver af Classens tvende Afdelinger undervistes særskilt, hvilket skulde opnaaes derved, at øverste Afdelings Skoletid blev fra 8—12, nederstes fra 9—1.

Den i Overensstemmelse hermed af den Kongelige Direction aproberede Sectionstabel var følgende:

L e c t i o n s t a b e l.

Timer.	Mandag.	Tirsdag.	Onsdag.	Torsdag.	Freitag.	Løverdag.
8—9	I B Latin. I A Historie. II A Græsk. III Religion. IV Latin.	I B Latin. I A Dansk. II A Græsk. III Historie. IV Latin.	I B Religion. I A Naturhist. II Historie. III Tydsk. IV Latin.	I B Latin. I A Religion. II A Græsk. III Historie. IV Latin.	I B Religion. I A Naturhist. II Latin. III Geographie. IV Græsk.	I B Latin. I A Religion. II A Græsk. III Religion. IV Latin.
9—10	I B Dansk. I A Latin. II Lat. Stil. III Latin. IV Historie.	I B Dansk. I A Latin. II Latin. III Latin. IV Historie.	I B Dansk. I A Latin. II Latin. III Latin. IV Dansk Lite- raturhistorie.	I B Dansk. I A Latin. II Latin. III Latin. IV Geographie.	I B Dansk. I A Latin. II Latin. III Latin. IV Historie.	I B Dansk. I A Latin. II Historie. III Latin. IV Fransk.
10—11	I B Tydsk. I A Dansk. II Geographie. III Græsk. IV Fransk.	I B Religion. I A Geographie. II Dansk. III Geometrie. IV Tydsk.	I B } Tegning. I A } II Latin. III Historie. IV Religion.	I B Religion. I A Tydsk. II Geographie. III Religion. IV Geometrie.	I B } Tegning. I A } II Historie. III Tydsk. IV Religion.	I B Tydsk. I A Arithmetik. II Fransk. III Græsk. IV Dansk Lite- raturhistorie.
11—12	I B } Frihed. I A }	I B Historie. I A Tydsk.	I B Geographie. I A Historie.	I B Historie. I A Dansk.	I B Latin. I A Geographie.	I B Geographie. I A Historie.

11—12	II Fransk. III Lat. Stil. IV Geometrie.	II Arithmetik. III Græsk. IV Græsk.	II Dansk. III Græsk. IV Lat. Stil.	II Arithmetik. III Græsk. IV Græsk.	II Dansk. III Lat. Stil. IV Hebraisk.	II Latin. III Fransk. IV Græsk.
12—1		II B Græsk.	IV Hebraisk.	II B Græsk.		II B Græsk. IV Hebraisk.
2—3	I B } Calligra: I A } phie. II Tydsk. III Geometrie. IV Lat. Stil.	I B } Calligra: I A } phie. II Religion. III Arithmetik. IV Fransk.	I B Regning. I A Latin. II Regning. III Latin. IV Arithmetik.	I B } Calligra: I A } phie. II Religion. III Latin. IV Arithmetik.	I B Historie. I A Dansk. II Lat. Stil. III Calligraphie. IV Dansk.	
3—4	I B Regning. I A Latin. II Arithmetik. III Dansk. IV Lat. Stil.	I B Regning. I A Arithmetik. II Calligraphie. III Fransk. IV Religion.	I B Latin. I A Arithmetik. II Calligraphie. III Geographie. IV Dansk.	I B Regning. I A Arithmetik. II Regning. III Dansk. IV Tydsk.	I B } Calligra: I A } phie. II Lat. Stil. III Arithmetik. IV Dansk.	F r i e d.
4—5	Nederste Afde: ling Gymnastik. Overste Afdeling Sang.	I B Naturhist. I A Fransk. II Tydsk. III Calligraphie. IV Hebraisk.	Overste Afdeling Gymnastik. Nellemste Afde: ling Sang.	I B Naturhist. I A Latin. II Calligraphie. III A Hebraisk. IV Religion.	Overste Afdeling Gymnastik. Nederste Afde: ling Sang.	
5—6		Alle Afdelinger Sang.		Nederste Afde: ling Gymnastik.		

De egentlige Timer have paa følgende Maade været fordeelte paa de enkelte Fag:

Lærefag.	IV Cl.	III Cl.	II Cl.	I Cl. A	I Cl. B	3 Alt.
Dansk.	4	2	3	4	6	19 —
Latin.	5	8	8	9	6	36 —
Lat. Stil.	3	2	2	;	;	7 —
Græsk.	4	5	A 4 B 3	;	;	16 —
Hebraisk.	3	A 1	;	;	;	4 —
Religion.	4	3	2	2	4	15 —
Geographie.	1	2	2	2	2	9 —
Historie.	3	3	3	3	3	15 —
Arithmetik.	3	2	3	4	4	16 —
Geometrie.	2	2	;	;	;	4 —
Tydsf.	2	2	2	2	2	10 —
Fransf.	3	2	2	1	;	8 —
Naturhistorie.	;	;	;	2	2	4 —
Calligraphie.	;	2	3	4	4	13 —
Tegning.	;	;	2	2	2	6 —
3 Alt.	37	A 36 B 35	A 36 B 35	35	35	182

Lærefag og Timer have paa følgende Maade været fordeelte mellem Lærerne:

Rector Blache: Latin i 4de og 3die Cl. samt
Græsk i 4de . . . . . 22 Timer.

Overlærer Fleischer: Arithmetik gennem hele
Skolen paa 1ste Cl. B nær, Geo:
metrie i 4de og 3die Cl., Naturhi:
storie i 1ste Cl. A og B . . . . . 20 —

Adjunct Arnksen: Latin i 2den Cl. samt Græsk
i 3die og 2den Cl. . . . . 22 —

Adjunct Røgid: Historie og Geographie i hele Skolen paa 1ste Cl. B nær, Dansk Literaturhistorie i øverste Cl.	21	Timer.
— Kæbell: Dansk gjennem hele Skolen samt Religion i 4de og 3die Cl. . .	24	—
— Knudsen: Hebraisk i 4de og 3die Cl., Historie og Geographie i 1ste Cl. B, Religion i 2den og 1ste Klasse, Regning i 1ste Cl. B	21	—
— Carøe, ansat ved Realskolen, besørger som Timelærer den franske Underviisning i alle Cathedralsskolens Classer	8	—
— Hansen: Tysk gjennem hele Skolen, Latin i 1ste Cl. A og B	25	—
Timelærer Guldberg: Calligraphie og Tegning	13	—
Organist Kæbell: Sang	4	—
Capitain v. Robertsson: Gymnastik	4	—

Som den foranstaaende Lektionstabel udviser, er den gamle Inddeling af Formiddags- og Eftermiddags timer her i Skolen bibeholdt, naagtet der, som bekjendt, i de senere Aar i flere af Landets Skoler, saavel offentlige som private, er truffet den Indretning, at alle Dagens Læsetimer, ere henlagte til Formiddagen. Mellem de offentlige Skoler, som have optaget denne Skik, er ogsaa den her i Byen værende Realskole; og da min ærede Ven og Collega Hr. Rector Nielsen i sit, til den sidst afholdte offentlige Examen, udgivne Indbydelseskrift, har fremsat de Grunde, der, efter hans Mening, tale for sammes Indførelse, maa jeg deri finde en Opfordring til, paa disse Blade ved nogle Ord at fremstille den Betragtningssmaaade af Sagen i Almindelighed saavelsom de særegne Omstændigheder, der have bestemt Cathedralsskolens Lærere til, ikke at andrage paa no-

gen Forandring i den gamle Inddeling af Formiddags- og Eftermiddagstimer.

Jeg indrømmer gjerne, at den ved den samlede Læsetid tilsigtede Fordeel, at Disciplene „derved faae en større samlet Tid til deres Naadighed, i hvilken de ikke blot ville være i Stand til, behørigt at forberede sig til Skolen, men ogsaa faae Leilighed til den for Legemets Sundhed nødvendige Recreation,“ vilde være af stor Bægt, naar jeg kunde overbevise mig om, at denne Fordeel derved virkelig i Regelen vilde opnaaes. Men dette kan jeg efter min Erfaring ikke. Det forekommer mig nemlig, at den af min ærede Collega fremsatte, af Udskillige yttrede Betænkelighed, at Disciplene derved faae formegen Tid at raade over, og at de let kunne bevæges til at misbruge denne, ikke er af ringe Betydning, og jeg kan ikke fordølge den Overbeviisning, at Fleertallet af Disciple, naar de i denne Henseende overlades til sig selv, ville gjøre sig skyldige i denne Misbrug. Paa den til Forebyggelsen heraf nødvendige Understøttelse fra Forældres eller Bærgers Side kan i Almindelighed ikke gjøres Regning. Hvor faa ere ikke de, som i det faderlige Huus ere, eller kunne være underkastede den nødvendige Control? og hvormange ere ikke de, som indlogerede hos Fremmede, hvor de, om end i andre Maader vel anbragte, savne det i denne Henseende nødvendige Tilsyn. Vistnok er det en Sag af Bigtighed, at vænne den Unge til at bruge sin Tid vel; men ligesom man ved at tilstaae ham Lomme-penge, for at vænne ham til med Frihed at anvende det timelige Guds vel, bør iagttage en viss Sparksomhed, hvis man ikke vil frembringe den modsatte Virkning, saaledes troer jeg ogsaa, at man til en vis Grad maa være sparsom med den Tid, der overlades Disciplen til fri Anvendelse. Vistnok er det nu vanskeligt, her at træffe det rette Maal, og Meningerne om, hvorvidt dette er truffet, ere og maa

være meget deelte. Men hvordan nu end Sagen i Almindelighed viser sig, vil, hvad Cathedralsskolens Disciple angaaer, om end Underviisningstimerne henlagdes til Formiddagen, en synderlig større samlet Fritid ikke kunne blive dem til Deel. Vi kunne nemlig, naar ethvert Fag skal gjøres fyldest, ikke indskrænke Underviisningen til Mindre end 7 Timer daglig, Gymnastik og Sang derunder indbefattede. Disciplene vilde altsaa, naar Timerne samledes, ikke for mellem Kl. 3 og 4 komme tilbage til deres Hjem *). Til dette Klokketæt kan Spisetiden i de fleste borgerlige Huse ikke ventes udsat, og de Unge vilde altsaa kun paa Fritidsdage kunne deeltage i Maaltidet ved Familiebordet, hvilket vel maatte ansees for et meget betydeligt Affavn. Da nu vore Disciple, efter den bestaaende, Timeinddeling Mandag, Onsdag og Fredag Eftermiddag komme fra Skolen Kl. 5, Tirsdag og Torsdag Kl. 6, og desuden have hele Lovrøsdagestermiddag fri, vilde som sagt, den ved den samlede Skoletid vundne Frihed ikke blive betydelig.

Den Indvending mod den samlede Skoletid, som hentes fra den Slappelse og Sløvhed, som den lange Stillefiddens og den uafbrudte Opmærksomhed maa fremkalde, kan jeg i Henseende til de lærde Skoler, og det Timeantal, jeg i disse maa ansee for nødvendigt, ikke andet end indrømme en betydelig Vægt; og at Disciplenes Kandskræfter maa trættes, og deres Opmærksomhed sløves ved en i 6 Timer efter hinanden fortsat Underviisning, maa jeg ansee som afgjort. De mellem Timerne indrømmede 5 Minuter og Frihedsquarteret vilde ikke kunne afgive tilstrækkelig Forfriskelse. En saa længe fortsat Opmærksomhed, formener jeg,

---

*) Ved at henlægge Gymnastik og Sang til Eftermiddagen, vilde nok omtrent alle de gavnlige Virkninger, der tilsigtes med den samlede Skoletid, være tilintetgjorte.

man ikke daglig bør forlange, end ikke af Manden eller Unglingen i den moduere Alder. Lettest vilde det dog lade sig gjøre med Drengen i de lavere Classer, hvor Skrive- og Tegneøvelser kunne afverle mod Underviisningen i Sprog og Vidensfaber, og hvor der i de sidstnævnte Sag maa sølges en mindre streng Methode, beregnet paa den barnlige Alders Fattcevne, og Underviisningen paa mange Maader af den Lærer, der forstaaer det, kan vedligeholde Opmærksomheden, uden at kræve overdreven Anstrængelse. Men netop disse Disciple trænge mindst til og taale mindst den længere Fritid, som der vel egentlig aldrig burde være Tælen om at indrømme dem. Naar derimod en Discipel i den øverste Klasse har sine Timer saaledes besatte, som vor Lektionstabel for Mandagen viser: 1. Latin, 2. Historie, 3. Fransø, 4. Geometrie, 5 og 6. latinsø Extemporalstil, da skulde jeg meget tage feil, om han ikke i de sidste Timer maa føle sig trættet og sløvet. For hans Vedkommende kræve disse 6 Timer fuld og anstrængt Opmærksomhed; og hvor: dan man end indretter Underviisningen, maa han dog i den allerførste Deel af denne Tid være Tilhører, og det saameget destomere, jo talrigere Classen er. Heller ikke, mener jeg, bør man herved undlade, at tage billigt Hensyn til Lærernes Tærv. En Lektionstabel lader sig, med Alt det, der ved dens Affattelse bør have for Die, neppe indrette, uden at den enkelte Lærer, naar Underviisningstiden er samlet, faaer flere, endog 4 Timer efter hverandre. Dette Arbeide kan vel maaffee den unge og kraftige Mand udholde, men ikke den aldrende eller svage, uden at saavel han selv, som Underviisningen derved maa lide. Vel gives der Underviisningsfag, der ikke kræve megen Anstrængelse; men der gives tillige andre, om hvilke jeg tør paaftaae, at de i denne Henseende kunne sættes ved Siden af den academiøke Docents. Det Forarbeide, den Sidstes Foredrag

udkræver, kommer naturligtviis her ikke under Beregning.

At Arbeidet efter Maaltidet kan have en skadelig Indflydelse paa Fordøielſen, eller gjøre Disciplen, især paa en varm Sommerdag, mindre skicket til aandelig Anstrængelse, tør jeg ikke aldeles benægte; imidlertid er jeg tilbøielig til at troe, at Faren i den yngre Alder ikke er af stor Betydning. Men om end een eller anden Discipel i den første Eftermiddagstime skulde være mindre vel disponeret, formener jeg dog, at de allerfleste efter to Timers Mellemrum, og styrkede ved et tarveligt Middagsmaaltid, i Regelen ville finde sig mere skickede til Underviisningen end i de to sidste Timer af den forlængede Formiddag. Til at forebygge den mulige Skade, vil det ikke bidrage Lidet, naar den første Eftermiddagstime benyttes til lettere Beskjæftigelser: s. Ex. Calligraphie, Tegning o. s. v.

At Disciplene ikke bør overlæses med Hjemmearbejde, saaledes, at de nødes til, at benytte den korte Tid før eller efter Middagsmaaltidet, til at lære deres Pensum til Eftersmiddagen, er en vigtig Regel, hvorimod der saavel her som andensteds i Fortiden ofte er syndet. Dengang da Underviisningen hver Dag, Løverdagen inclusive, medtog 8 Timer, havde Disciplene virkelig alt for liden Tid til Forberedelse, især naar der krævedes mange skriftlige Arbejder. Underviisningstimernes Antal er nu her, som i flere Skoler indskrænket, og Løverdags Eftersmiddag aldeles fri. En Lettelse yder det ogsaa Disciplene, naar man, som vi i de sidste Aar have gjort, indrømmer dem af og til, omtrent hver Maaned, en halv Dag til Udarbeidelsen af et skriftligt Arbejde paa Skolen under Lærernes Opsyn. Øverste Klasse har desuden hver Uge en Eftersmiddag til Udarbeidelsen af en latinſk Stil, som ingen Forberedelse kræver. Desuden bør overhovedet, som ovenfor er omtalt, de Fag henlægges

til den første Eftermiddagstine, der enten kræve aldeles ingen eller dog kun liden Forberedelse, hvortil der for Fremtidens, saavidt muligt, endnu mere end hidtil, ved Affattelsen af Lectionstabellen vil blive taget Hensyn.

Endelig maa jeg bemærke, at een Omstændighed, der taler for Indførelsen af den samlede Skoletid i Realskolen, nemlig dennes Beliggenhed i en Udkant af Byen, ikke gjælder for Cathedralsskolen; ligesom det maaskee ogsaa fortjener at anføres, at Skolens nærværende Disciple ønske, at der ingen Forandring maa ske i den gamle Timeinddeling.

Naar man nu foruden det Anførte, betænker, at de reglementerede Frihedsdage, Ferier, Søn- og Helligdage, Markedsdage o. fl. iberegne, aarlig opløbe til omtrent 100, forekommer det mig, at der ingen billig Grund er, til at klage over den studerende Ungdoms Overlæselse med Arbejde, men at det maa antages, at der er givet den tilstrækkelig Tid til, ved afvejlende Arbejde og Hvile, at sørge for sin aandelige og legemlige Sundhed.

I Henseende til Fordelingen af Timerne paa de enkelte Fag, har min ærede Collega, Magister og Rector Jørgerslev i Viborg i det Tyenske Fjerdingaarskrift for Literatur og Kritik tilraadet, i 4de Klasse at lade det danske Sprog og Religionen, hvilke Fag her have hver 4 Timer, afgive 2 Timer, 1 til Latinen, som kun har 8, og 1 til Græskan der kun har 4 Timer. Jeg erkjender, at det sidste Fags Timeantal især er for ringe, og har ogsaa tænkt paa, om muligt, at see det forøget; men fra de nævnte Fag ville Timerne ikke vel kunne tages. De to Danske Timer nemlig anvendes til den almindelige Underviisning i Sproget, og besørjes af den egentlige Lærer i det danske Sprog, Adjunct Rabell; de to øvrige Timer derimod anvendes til dansk Literaturhistorie, hvorved Magister Thortsens Haandbog lægges til Grund, men hvorved tillige forbindes Op-

Læsning af danske Forfatteres Arbejder, forbunden med veiledende Bink til rigtig at forstaae og nyde dem. Denne Underviisning, der besørges af Adjunct Røgid, vilde jeg meget nødig see indskrænket. Om dens Bigtighed for Skoleungdommen kan ingen Tvivl være, og dog er den i vore Skoler hidtil utilbørligen bleven tilsidefat. At det ikke der med staaer bedre til i de tydske Skoler, fremgaaer af flere Klager, som derover føres, og herom vidner ogsaa det ringe Antal af Timer, 2 ugentlig, hvilke der, ligesom her, i den øverste Classe almindeligviis er tillagt hele Underviisningen i Modersmaalet. Hvorlidet der med et saa ringe Timeantal kan udrettes, synes mig klart nok. Religionsunderviisningen kan, da derunder indbefattes Religion, Bibelhistorie, Religionsudarbejdelser samt Læsningen af det ny Testamente i Grundsproget, neppe undvære nogen af de dertil bestemte 4 Timer. Der maa altsaa søges anden Udvei.

I Dyrigt vil man, ved at sammenligne de udgivne Skoleesterretninger, finde, at der ved de forskjellige Skoler er stor Forskjel imellem det Timeantal, der er tillagt ethvert enkelt Fag. I en vis Henseende kunde dette ansees som en Ufuldkommenhed, medens man paa den anden Side maa indrømme, at en Normaltabel, der overalt usfravigeligen skulde følges, neppe vilde være tilraadelig. Det kommer herved meget an paa Omstændighederne og de Kræfter, der staae til Skolens Raadighed. Ikke sjeldent vil det være Tilfældet, at af tvende duelige Lærere den ene behøver mere Tid end den anden for at udrette det Samme, og Usvigelser i Henseende til Timefordelingen vil derfor til en vis Grad altid være nødvendig.

I det sidstforløbne Skoleaar ere i de forskjellige Classer følgende Pensa af Sprog og Videnskaber gennemgaaede og læste:
 Modersmaalet.

I Cl. B. Hjort's danske Børneven, S. 73-114. S. P.
 Holst's Smaadigte til Udenadslæsning, S. 51-57;

60-61; 63-72; 74-76; 106-110. De nødvendigeste grammatikalske Regler ere bibragte Disciplene under Underviisningen. Skriftlig Øvelse 2 Timer ugentlig.

- I Cl. A. Hjort's danske Børneven, S. 73-139. Af H. P. Holst's danske Læsebog, den poetiske Deel ere Digtene S. 21-23; 102; 237-38 lærte udenad. Birch's danske Grammatik. Skriftlig Øvelse 1 Time ugentlig.
- II Cl. Hjort's danske Børneven, S. 423-470. H. P. Holst's danske poetiske Læsebog, S. 89-92; 214-19; 244-46 lært udenad. Birch's Grammatik. Skriftlig Øvelse 1 Time ugentlig.
- III Cl. Holst's prosaiske Læsebog, en Deel af 2det Afsnit og det Meste af 4de Afsnit. Af Sammes poetiske Læsebog ere Digtene S. 37-38; 42-43; 63-65; 86-88; 100-101; 108-118; 128-130; 140-42; 177-184; 186-191; 240-42; 246-49 gennemgaaede. Et større skriftligt Arbeide (af fortællende eller beskrivende Natur) er afgivet een Gang maanedlig.
- IV Cl. Holst's prosaiske Læsebog, forskjellige Stykker i 2det, 3die og 5te Afsnit. Af Sammes poetiske Læsebog: Digtene S. 13-20; 42-43; 61-63; 70-72; 86-88; 130-35; 140-42; 155-57; 170-71; 177-182; 184-85; 194-97; 206-8; 222-23. Af skriftlige Afhandlinger leveret een om Maaneden.
- Dansk Literaturhistorie: (Læreren Adjunct Røsgind). Den nyere danske skønne Literatur fra Ewald efter Thortsens Haandbog. Udvalgte Arbeider af Ewald, Wessell, Baggesen, Dehlenschläger, Heiberg o. s. v. ere oplæste og Bink til deres rette Opfattelse meddeelte, tilligemed udførligere Efterretninger om enkelte af de tidligere Forfattere.

Latin.

- I Cl. B. Af Borgens latinske Læsebog læst fra Begyndelsen til Side 48. Af Grammatiken indøvedes den regelmæssige Conjugation og Declination; desuden blev enhver Sætning nøie analyseret.
- I Cl. A. Af Borgens latinske Læsebog læstes 4de, 5te og 6te Afsnit. Af Madvigs Grammatik blev den regelmæssige Formlære og de vigtigste Anomalier gjentagne Gange indøvede. De syntaktiske Forholde bleve oplyste, ved at analysere enhver enkelt Sætning i de læste Pensar. De danske Stykker i 4de Afsnit og nogle af de foregaaende bleve benyttede til Stiiløvelser.
- II Cl. Cornelius Nepos læstes forfra til Conon, samt 4de og 5te Bog af Phædri Fabler. Af Madvigs Grammatik læstes det Vigtigste af Formlæren, samt af Ordforningelæren 1ste Afsnit. Det Vigtigste af 2det Afsnit blev mundtlig bibragt Disciplene under Læsningen og Stiiløvelsen. Grammatikken indøvedes desuden, deels ved skriftlig Oversættelse fra Dansk til Latin, (2 Timer egentlig) deels ved mundtlig Oversættelse af Troyels Exempler.
- III Cl. Ciceronis aliorumque ad eum epistolæ selectæ. Ed. S. N. J. Bloch, omtrent den første Halvdeel til Side 147. Cierigs Chrestomathie af Qvids Forvandslinger indtil Side 203. Madvigs Grammatik med faa Udledelser. Latinsk Stiil 2 Gange egentlig.
- IV Cl. Livii histor lib. 1-2. Ciceronis de officiis lib. 1-3. Horatii Odar. lib. 1-3. Epistola ad Pisones. Den førstnævnte Skribent, paa hvis Læsning Disciplene hjemme paa egen Haand have maattet forberede sig, er paa Skolen kun examinando, men heelt igjennem med Nøiagtighed forklaret; Cicero og Horats ere derimod af Læreren forud gennemgaaede. Classens øverste

Afdeling har paa egen Haand repeteret de i forrige Aar læste Forfattere, hvorfor de til visse Tider have maattet gjøre Rede. Af latinsk Grammatik er af og til i enkelte Timer større Afsnit repeterede. Latinsk Stil er skreven tvende Gange om Ugen, ligesom af og til en Oversættelse fra Latin til Dansk. Til den ene latinske Stil er henlagt tvende paa hinanden følgende Timer, hvilke benyttes enten til egentlig Extemporalstil, saa at Disciplene i den første Time, efter mundtligt Dictat af Dansken, i Forbindelse med enkelte Bink og Angivelser af de nødvendige Gloser, strax nedskrive Latinen, som derpaa i næste Time gennemgaaes; eller ogsaa, efter et skriftligt Dictat, i begge Timer under Lærernes Opsyn paa egen Haand udarbejde Stilen. Undertiden gennemgaaes ogsaa den dicterede Dansk Sætning for Sætning med Disciplene, der heri bestandig afveile med hverandre, hvilket fortsættes saa længe, indtil de alle paa een Gang kunne nedskrive det Hele uden Feil.

Græsk.

- II Cl. Nederste Afdeling: Langes Grammatik, det Vigtigste af Formlæren til Verberne paa μ . Langes Læsebog forfra til verba contracta. Øverste Afdeling: Langes Læsebog fra S. 9 til 29. Af samme Forfatters Grammatik er læst Formlæren indtil 1ste Tillæg, med Undtagelse af Bemærkningerne om Verbernes Anomalie i Almindelighed. Af uregelmæssige Verber ere kun de lærte, som forekom under Læsningen.
- III Cl. 1ste Bog af Xenophons Anabasis og 3die Bog af Homers Iliade. Af Langes Grammatik er læst hele Formlæren.
- IV Cl. Plutarchi Themistocles et Camillus. Xenophon-tis Memorabilia Socratis lib. 1-2. Theophrasti

Characteres. Homers Iliad lib. 1-2. Langes græske Grammatik er i større Afsnit repeteret. De Disciple, der ikke læse Hebraisk have paa egen Haand læst forskellige Sange af Iliaden og Odysseen, hvilke tilliges med de i forrige Aar læste, ville udgjøre de befalede 10 Bøger. *)

Hebraisk.

III Cl. Øverste Part er i 1 ugentlig Time øvet i Oplæsning af Sproget og i Oversættelse af nogle faa Capitler af Genesis. Af Lindbergs Grammatik er læst indtil de uregelmæssige Verber.

*) Da denne Fortegnelse kun nævner de Forfattere, som i det sidste Skoleaar ere læste, anseer jeg det for passende, her under Øet at anføre, hvormeget Græsk og Latin der er angivet til examen artium for de iaar herfra afgaaende Dimittender, nemlig:

Latin.

Sallustii Bellum Cotilinarium et Iugurthinum.

Livii Histor. lib. 1-2.

Ciceronis Disputationes Tusculanæ. lib. 1-3.

— de officiis lib. 1-3.

— Orationes pro Sex. Roscio, et IV in Catilinam.

Virgillii Æneid. lib. 1, 2, 4, 6.

Horatii Odar. lib. 1-3.

Græsk.

Herodoti Clio.

Plutarchi Themistocles et Camillus.

Xenophontis Memorabilia Socratis. lib. 1-2.

Theophrasti Characteres.

Demosthenis Oratio in Leptinen.

Homeri Iliad. lib. 1, 2, 3, 4, 6.

Det maa dog herved bemærkes, at Dimittenderne have læst en Deel mere, som ikke til examen artium er angivet, fordi det er umuligt for Læreren, med Bestemthed at vide, om ogsaa det for flere Aar siden læste med Nøiagtighed er repeteret.

- IV Cl. Nederste Part: de 12 første Capitler af Genesis.
 Dverste Afdeling: Hele Genesis, med Undtagelse af de
 Capitler, der ikke pleie at opgives til Examen. Begge
 Parter: Lindbergs Grammatik.

Religion.

- I Cl. B. De tre første Capitler af Valles Lærebog. Af
 Bibelhistorien det gl. Testamente, og af det ny Parablerne.
 I Cl. A. De 4 første Capitler af Valles Lærebog, og
 samme Pensum af Bibelhistorien, som i B.
 II Cl. De 5 første Capitler af Valles Lærebog og Hers-
 lebs større Bibelhistorie fra Begyndelsen af det ny
 Testamente indtil Nadverens Indstiftelse.
 III Cl. Fogtmans Lærebog. Herslebs større Bibel-
 historie, det ny Testament.
 IV Cl. Nederste Part: Fogtmans Lærebog 2 Cap. 4
 Afs.- 3 Capitel inclus. Herslebs større Bibelhistorie,
 det gl. Testamente. Dverste Part: Hele Lærebogen og
 Bibelhistorien. Hele Classen: Johannes Evangelium
 i Grundsproget.

Geographie.

- I Cl. B. Ingerslevs mindre Lærebog forfra til Frankrig.
 I Cl. A. Den almindelige Indledning og Europa efter
 Ingerslevs mindre Lærebog.
 II Cl. Europa efter samme Bog, men udførligere.
 III Cl. Europa efter Ingerslevs større Lærebog.
 IV Cl. Samme Verdensdeel efter samme Lærebog, men
 vidtløftigere.

Historie.

- I Cl. B. Grundtvigs Børnelærdom og Munthes frag-
 mentariske Historie indtil Korstogene.
 I Cl. A. Grundtvigs historiske Børnelærdom. Mun-
 thes fragmentariske Historie til Gustav Adolph. (En-
 felte Biographier ere oversprungne).

- II Cl. Allens Lærebog i Danmarks Historie til Calmarunionen. Udførlige Stykker, som angaae de indre Forholde ere forbigaaede. I Begyndelsen af Skoleaaret, indtil Allens Historie kunde erholdes, bleve Hovedbegivenhederne i Historien mundtlig meddeelte Disciplene.
- III Cl. Den gamle Historie efter Kosods Udtog af Historien. Øverste Afdeling har repeteret Frankrigs Historie efter samme Bog. Desuden har Classen læst Allens Danmarks Historie til 1536.
- IV Cl. Allens Danmarks Historie. Kosods Udtog af Historien fra Sverrig til Frankrig. De øvrige Hovedstaters tilligemed den gamle Historie ere repeterede.

Mathematik.

- I Cl. B. Practisk Øvelse i Regning efter Ursins Lærebog.
- I Cl. A. Practisk Øvelse i de fire Regningsarter med hele og brudne Tal.
- II Cl. Efter Fallesens Begyndelsesgrunde i den rene Mathematik, Læren om Tal og almindelige Størrelser; de fire Regningsarter med hele og brudne Størrelser; Almindelige Egenskaber ved hele Tal og Polynomer. Begyndelsen af Læren om Decimalbrøk. Practisk Øvelse 1 Time ugentlig.
- III Cl. Efter Bergs første Grunde i den almindelige Mathematik, de fire Regningsarter med Decimalbrøk; Opløsning af bestemte, rene Ligninger af 1ste Grad, samt Læren om Forhold og Proportioner. Af Geometrien efter Bjørns Lærebog til § 100.
- IV Cl. Efter Bergs Lærebog de 4 Regningsarter med hele og brudne Størrelser, Decimalbrøk, rene bestemte Ligninger af første Grad, Proportionsstørrelser, Kvadrat- og Cubikrodens Uddragning, samt kvadratiske Ligningers Opløsning. Den plane Geometrie efter Bjørns Lærebog.

Naturhistorie.

I Cl. B. Efter Kroiers naturhistoriske Lærebog for de første Begyndere: Dyreriget indtil Fuglene.

I Cl. A. Efter samme Bog hele Dyreriget.

Tydsf.

I Cl. B. Af Hallagers tydske Læsebog er læst fra Begyndelsen til S. 80, og de første 18 poetiske Stykker lærte udenad.

I Cl. A. Samme Læsebog fra S. 88-134. Nogle poetiske Stykker ere lærte udenad, og de første Elementer i Grammatiken gennemgaaede.

II Cl. Af Riises mindre tydske Læsebog er læst fra S. 22-94, og ved Repetitionen ere Disciplene øvede i paa Tydsf at gjengive det Læste. I Grammatiken er Formlæren indøvet.

III Cl. Af Hjorts tydske Læsebog er læst: Leben und Thaten Alexanders des großen, og af samme Forfatters Grammatik, det Vigtigste af 1ste Deel. Hver Uge har den 4de Deel af Disciplene skrevet en tydsf Opsats.

IV Cl. Samme Forfatters Læsebog fra „Reise durch Süd-america“ til Enden af den profaiske Deel. Af Sammes Grammatik er gennemgaaet 2den Deel indtil „Hosordningen“. Af og til er opgivet et skriftligt Arbeide.

Fransf.

I Cl. A. Worrings Læsebog og Grammatik for Begyndere fra S. 34-64. 2 Blade ere lærte udenad.

II Cl. Samme Bog fra S. 121 til Enden af Bogen. Af Ingerslevs Materialier til at indøve den franske Formlære fra S. 18 til de uregelmæssige Verber.

III Cl. Af Worrings Læsebog for Mellemclasser fra S. 53-74 og 128-43, les deux écoliers, le paysan de Carigliano og fra S. 185-210. Af Ingerslevs

Materialier fra S. 22 til Enden af Bogen. En Stiit er af og til skreven. Disciplene ere jevnligt øvede i at oversætte fra Dansk til Fransk.

IV Cl. De vanskeligste Stykker af Borring's Etudes litteraires. Pierre og Pierette af Contes moraux ved Borring. Grammaire française a l'usage des Danois. Mundtlige Øvelser i at oversætte fra Dansk til Fransk ere jevnligt anstillede.

* * *

* * *

* * *

Skolens Bibliothek er i Aaret 1842 forøget med 120 Bind, hvorved det hele Antal af Bøger ved Aarets Ende beløb sig til 4,270 Bind. Tilvæerten af Bøger bestaaer deels i de, der ere anskaffede for den Bibliotheket tilstaaede Sum af 150 $\mathcal{R}$ samt dets egne Revenuer til Beløb 23 $\mathcal{R}$; deels i dem, som fra den Kongelige Direction ere tilsendte. Til de sidste høre, foruden Disputatser og Programmer, adskillige Bærker og ikke-periodiske Skrifter, hvorpaa Directionen tidligere har subscriberet til Skolen, saavelsom ogsaa 36 Bind af de ved Etatsraad Rafn udgivne oldnordiske Skrifter, og som efter et allernaadigst approberet Forslag, fremsat af Finantsdeputationen, ere uddeelte til forskjellige offentlige Bogsamlinger.

I indeværende Aar er Bibliotheket forøget med 82 Bind, hvoriblandt 38 Bind af den Kongelige Direction ere besørgede indkjøbte paa Auctionen efter afdøde Dr. Krarup og Skolen tilsendte uden Afdrag i den for Aaret tilstaaede Sum. Det hele Antal beløber sig saaledes nu til 4,352 Bind.

* * *

* * *

* * *

For Discipelibibliotheket, der oprettedes i October 1841, kunde i de sidste Skolefterretninger kun Regnskabet for Aar

cets sidste Quartal aflægges. Skolens Kasserer Hr. Guld-
mægtig Nellesmann, har nu aflagt Regnskab under Eet
for Bibliothekets 5 første Quartaler fra 1ste October 1841
indtil Udgangen af 1842, hvoraf her meddeles nedenstaaende
Extract.

Indtægt.

1. Den af den Kongelige Direction bevil- gede Sum til Bibliothekets Grundlæg- ning	30	Ⓐ	:	β
2. Disciplenes Contingenter:				
For October Quartal 1841	14	—	48	—
— Januarquartal 1842	14	—	48	—
— Aprilquartal 1842	14	—	48	—
— Juliquartal 1842	14	—	24	—
— Octoberquartal 1842	15	—	72	—
	<hr/>			
	103	Ⓐ	48	β

Udgift.

1. Til Adjunct Røgid for Bøger, ind- kjøbte i Kjøbenhavn	40	Ⓐ	:	β
2. Til Bogbinder Bøegh for Indbinding	10	—	28	—
3. Til Overauditeur Qvistgaard efter en Auctionsregning	2	—	94	—
4. Til Boghandler Wisning for Bøger	18	—	26	—
5. Til Samme for Dito	12	—	64	—
6. Til Bogbinder Bøegh for Indbinding	2	—	68	—
7. Til Smedker Bøch for en Keol . . .	6	—	:	—
8. Restancer ved Aarets Udgang	4	—	:	—
	<hr/>			
	96	Ⓐ	88	β

Bøgernes Antal beløbe sig nu til 202 Bind.

.

.

.

I det sidstforløbne Skoleaar have Skolens Pengestipendier været tillagte følgende Disciple:

A. Af den almindelige Stipendiefond.

(Stipendiaterne udnævnes af den Kongelige Direction efter Indstilling fra Rector.)

1. Carl Jørgensen 35 rp Sølv, hvoraf 11 rp 64 β ere udbetalte, 23 rp 32 β oplagte til Hjælp i det første academiske Aar.
  2. Christian Rasmussen
  3. Gottlieb Richard
  4. Jacob Hyyhoff
  5. Theodor Thygesen
- } hver 20 rp Sølv, hvoraf
6 rp 64 β ere udbetalte,
13 rp 32 β oplagte.

B. Af det Rosenkrantziske Legat.

(Stipendiaterne udnævnes af Biskoppen og Rectoren, hvilken Udnævnelse ratificeres af Stamherren til Rosenholm.)

1. Frederik Worsaae 16 rp 72 β .
2. Christian Thomsen 10 —
3. Andreas Kjerulff 10 —
4. M. Muusmann 10 —

C. Af det Davidsenske Legat.

(Stipendiaterne udnævnes af Stiftsøvrigheden efter Indstilling af Rector.)

1. Magnus Lindhard 10 rp
2. Peder Jensen 10 —

D. Af det Hertelske Legat.

(Uddeles af Stiftsøvrigheden efter Indstilling af Rector.)

1. Christian Thomsen 2 rp
2. Maro Sophus Winding 1 rp 4 β
3. Theodor Thygesen 1 rp 1 r 13 β .

Fri Underviisning, hvortil allene den Kongelige Direction udnævner, nøde foruden de 5 førstnævnte ogsaa følgende Disciple:

1 Chr. Thomsen. 2 P. Maae. 3 J. Mollerup. 4 A. Kjerulff. 5 Fr. Worsaae. 6 S. W. Munch. 7 H. Langballe. 8 L. Magesen. 9 E. Freiesleben. 10 M. Wittrup. 11 N. Warberg. 12 M. Muusmann. 13 J. Kjer. 14 M. Winding. 15 J. Steenberg. 16 J. Lund. 17. M. Lindhardt. 18 H. Brendstrup. 19 O. Jørgensen. 20 E. Amfink. 21 P. Jensen. 22 J. A. Severin. 23 N. Nellemann. 24 E. Bøggild. 25 P. Nellemann. 26 H. Fønss. 27 H. Schytte. 28 M. Siegumfeldt. Extraordinaire Gratistpladse ere af den Kongelige Direction ved Skrivelse af 24de Juni d. A. tillagt Harald og Philip Peder Rosenstrand, som formedelst Faderens Forslyttelse bleve optagne her fra Bordingborg Skole, hvor de havde havt fri Underviisning.

Underviisning mod den lavere Betaling:

1 H. Nielsen. 2 E. F. Funder. 3 F. Meulengracht.

Af det Moltkeske Legat for Embedsmænds Sønner, hvortil Lehnbesidderen af Grevsfabet Bregentved denominerer, have de tvende denne Skole tillagte Portioner, hver paa 40 R, været tildeelte Disciplene H. Fønss i øverste og M. S. Winding i næstøverste Klasse.

Det Foghske Legat 10 R, som er bestemt til een eller to trængende Dimittender, som Rejsepenge til Academiet, og hvortil Eieren af Nyomgaard udnævner, blev for ifjor tillagt Dimittenden E. Knudsen. For indeværende Aar har endnu ingen Udnævnelse fundet Sted.

I Anledning af Beneficiernes Uddeling ved denne Skole er der i et kjøbenhavnsk Blad, som jeg ikke mere

har ved Haanden, ifjor gjort nogle Bemærkninger, der gik ud paa at vise, at dermed ikke var taget behørigt Hensyn til Bedkommendes Trang. Den ubekjendte Indsender af disse Bemærkninger har, ved at nævne Embedsstillingen, udpeget adskillige Mænd, der efter hans Formening ikke trængte til at erholde fri Underviisning for deres Sønner. Med Hensyn paa disse at gjendrive den gjorte Paaastand, er Noget hvorpaa jeg hverken kan eller bør indlade mig. Til Underretning for Almeenheden og Retfærdiggjørelse for Skolen vil jeg her kun tilføie Følgende: Til de Stipendier, der udredes af den offentlige Stipendiefond, saavelsom til alle Gratistpladser udnævner den Kongelige Direction efter derom indgiven Begjæring, som maa være ledsaget af en tilfredsstillende Trangsattest. Indstillingen skeer ved Skolens Rector; men han kan, ifølge Sagens Natur, kun have at bevidne Disciplens Værdighed eller Uværdighed i Henseende til Anlæg, Flid og Sædelighed, hvilket Vidnesbyrd ydermere bekræftes ved de til Directionen indsendte Characterlister fra sidste Hovedexamen, der tillige indbefatte samtlige Læres Besømmelse af enhver enkelt Discipels Anlæg, Flid og Forhold. Med Besømmelsen af Forældrenes Formuesomstændigheder kan Rectoren i Regelen ikke befatte sig, og skulde viikelig det Tilfælde indtræffe, at Noget, ikke dertil Trængende, erholdt fri Underviisning for sin Søn, da kan Skylden herfor ikke hvile, enten paa Overbestyrelsen eller paa Rectoren, men paa den Localautoritet, som har udstedt Attesten. Den nævnte Fremgangsmaade gjør det ligesaa umuligt for Rectoren, at forskaffe en uuelig eller uflittig Discipel Deel i Skolens Beneficier, var han endog nok saa trængende, hvilket jeg bemærker, fordi man vel undertiden, ved at anstille Sammenligning mellem egne og Andres Kaar, føler sig forurettet, men ikke betænker, at den Discipel, der mangler Anlæg eller Flid eller begge Dele til:

lige, ikke kan eller bør erholde offentlig Understøttelse. Hvad i Dyrigt Bedømmelsen af Forældrenes Trang til fri Underviisning eller Stipendier for deres Børn angaaer, da har denne Sag i mange Tilfælde sine store Bønsfeligheder. Mange Privatmænds sande Formuesomstændigheder kunne ingenlunde oplyses. Embedsindtægterne afgive i mange Tilfælde ingen bestemt Maalestof. Jeg vil blot forudsætte, hvad der ofte er en sørgelig Sandhed, at Manden med en talrig Børneskole, endog i et temmelig indbringende Embede, har Ondt ved at afbetale den Gjæld, han under tidligere trykkende Kaar har maattet paadrage sig. Og ofte vil den, som, boende paa et andet Sted, maa sende sin Søn til en fremmed Bye, kun med Nød kunne tilveiebringe det Fornødne til Underholdning, Klæder og Bøger. Saadanne synes dog med Rette at burde have Udgang til den Lettelse, Skolen tilbyder, og som ved Kongers og Privatmænds Gaver i ældre Tider er tilsigtet. Naar det fremdeles i den ovenmeldte Bemærkning uttrede, at Dr. Flemmer i Fredriksborg ønskede og behøvede flere Gratistpladser; vi derimod vare i Forlegenhed for, hvorledes vi skulde faae de os tilstaaede anvendte, (thi saaledes løde nok omtrent Ordene) da er det Sidste langt fra at være Tilfældet; tvertimod er jeg aldeles enig med Hr. Dr. Flemmer, naar han ønsker at Antallet af Gratistpladser ved en Skole maatte staae i Forhold til det hele Discipelantal. Herved vilde, som jeg formener, være sørget for en billigere Fordeling, og da Gratistpladsernes Antal derved ikke vilde forøges, kunde Skolerne i oekonomisk Hensyn heller ikke derved tabe.

* * *

* * *

* * *

Skolens samtlige Indtægter have i Regnskabsaaaret 1842 udgjort:

Beholdningen fra forrige Aar	4,464 r [§] 64½ β
Indtægterne for 1842	13,035 — 19 —
	<hr/>
Tilsammen	17,499 r [§] 83½ β

Udgifterne vare:

Til Skolens egne Fornødenheder (Bager, Bygningernes Vedligeholdelse, Bibliotheket, Skatter og Afgifter af Skolens Eiendomme m. m.)	10,392 r [§] 18 β
Indsendt til den almindelige Skolefond	4,000 — ; —
	<hr/>
Tilsammen	14,392 r [§] 18 β

Altsaa Beholdning ved Aarets Ende 3,107 r[§] 65½ β

Ved at sammenligne de her angivne Summer med den i forrige Aars Skoleefterretninger meddeelte korte Ud-
sigt over Skolens oeconomiske Status i Aaret 1841, vil der befindes en Uoverensstemmelse mellem Angivelserne af Beholdningen fra det sidstnævnte Aar, hvilken efter de angivne Summer kun skulde beløbe sig til 810 r[§] 45 β; medens den i Virkeligheden, som anført, udgjorde 4,464 r[§] 64½ β. Dette har sin Grund deri, at for 1841 kun Aarets egne Indtægter vare anførte, men ikke Beholdningen fra forrige Aar.

For indeværende Aar har den Kongelige Direction, efter Indstilling fra Forstanderskabet, for nedenstaaende Bud-
getsconti fastsat følgende Summer:

1. Til Bygningernes Vedligeholdelse	132 r [§]
2. Til Inventariets Vedligeholdelse	120 —
3. Tilskud til Bibliotheket	150 —
4. Brændselsfornødenheder	200 —
5. Belysningsfornødenheder	40 —

6. Forskjellige løbende og tilfældige Udgifter, saaledes fordeelte:

a. Skoleopvartning	84 r ^{sk}
b. Reengjøring	60 —
c. Porto, Protocoller og Skrivematerialier	60 —
d. Programmer og Skolehøitideligheder	100 —
e. Andre Udgifter	200 —

Disse Summer ere fastsatte som Maximum, der under ingen Omstændigheder maa overskrives. Skulde uforudseelige Omstændigheder gjøre flere Udgifter nødvendige, maa derom af Forstanderskabet gjøres speciel Indstilling til den Kongelige Direction.

I forrige Aars Skolefterretninger leveredes en kort Udsigt over den Skolen tilhørende Spørring Kirkes Historie, forsaavidt samme ved de i Skolens Archiv forefundne Documenter kunde oplyses. Det meldtes tillige, at Bygningen nu antoges for at være saa brøstfærdig, at ingen partiel Reparation mere var mulig, men at den aldeles maatte afbrydes, for paany fra Grunden af at opføres. Da dette Arbejde dog var af saa betydeligt Omfang, at det i Sommeren 1842 ingenlunde kunde tilendebringes, bød Nødvendigheden, at udsætte det til Foraaret 1843. Imidlertid havde den Kongelige Direction mod Slutningen af Aaret 1842, gennem Stiftsovrigheden, paalagt Forstanderskabet, at indhente en Erklæring fra Spørring Sogns Eiendeydere, om paa hvilke Vilkaar de maatte være villige til, at overtage Kirken til Eiendom, imod selv at istandsætte dens Bygning og afhjælpe alle derved forefundne Mangler, saa at den i alle Henseender kunde staae for lovligt Syn. For at man ved en saadan Underhandling kunde have et nogenlunde fast Grundlag, at bygge paa, ansaae Forstanderskabet det for nødvendigt, at lade et nyt Syn over Kirken foretage, hvorved man kunde komme til Kund-

skab om Bygningens Tilstand for Dieblirket, og henvendte sig i denne Henseende til Muurmester Preis den yngre, og Tommermester Poulsen, begge her af Byen. Disse Mænd afgave, efter udført Forretning, den Erklæring, at de ved en partiel Reparation vilde paatage sig, at sætte Kirken i forsvarlig Stand, og i Særdeleshed ved Opførelsen af tvende Stræbepiller give Muur og Hvælving fuldkommen Sikkerhed. Hermed fulgte et Overslag til Beløb 1,198 $\mathcal{R}$, hvorhos de dog reserverede sig, at de, hvis et eller andet uforudseeligt Uheld skulde indtræffe under Arbejdet, efter uwillige Mænds Skjon derfor maatte kræve en høiere Betaling, hvorved den hele Sum, dog ikke maatte overstige 1,500 $\mathcal{R}$. Dette Forslag, der, naar det kunde udføres, forekom Forstanderskabet meget fordeelsagtigt, blev af samme under 17de Januar gjennem Stiftsøvrigheden indstillet til den Kongelige Direction, som, efter derved at have indhentet Hofbygmester, Etatsraad Roek's Betænkning, og fra ham modtaget en Erklæring fra Conducteur Thielemann, der gik ud paa, at Kirkens Reparation forsvarligt kunde udføres ved Hjælp af de foreslaaede Stræbepiller, dog ikke uden at de sættes i Forbindelse med en Jernconstruction, der kunde sammenholde saavel Siderne som Hvælvingerne, under 8de Juli, i Henhold til allerhøieste Resolution af 8de September 1841, bemyndigede Forstanderskabet, til at indgaae Accordt med de ovennævnte Mænd om Arbejdets Udførelse, paa den af dem foreslaaede Maade, og med den angivne Modification. Til den ovenfor ansørte Sum af 1,198 $\mathcal{R}$ 16 β eller i det Høieste 1500 $\mathcal{R}$ kom endnu 42 $\mathcal{R}$ for en sildigere foreslaaet Forbedring af Vinduerne, samt den Sum, som den ovennævnte Jernconstruction vil koste.

Arbejdet er nu i Overensstemmelse hermed begyndt og vil i Lobet af Sommeren blive tilendebragt.

Med den forestaaende Hovedexamen i Aarhus Cathedraleskole foretages de mundtlige og skriftlige Prøver i følgende Orden:

Formiddag (9—1.)   Eftermiddag (3—7.)

Tirsdagen den 12te September.

IV Cl. Latin.	III Cl. Religion.
I Cl. A og B Naturhistorie.	IV Cl. Latinsk Stil.

Onsdagen den 13de.

IV Cl. Religion og N. Test.	IV Cl. Historie og Geographie.
I Cl. A og B Arithmetik (Skriftlig.)	III Cl. Dansk Stil.

Torsdagen den 14de.

IV Cl. Græsk.	II Cl. Religion.
III Cl. Latinsk Stil.	IV Cl. Skriftlig Oversættelse af Latin.

Fredagen den 15de.

IV Cl. Arithmetik.	IV Cl. Tydsk.
II og I Cl. A Latinske Exempler (Skriftlig.)	I Cl. A og B Religion.

Lørdagen den 16de.

III Cl. Græsk.	} 3—6.
IV Cl. Dansk Stil.	
	6—7 Prøve i Sang.

Tirsdagen den 19de.

IV Cl. Geometrie.	} Dansk Dictamen.
II Cl. Dansk Stil.	
	IV Cl. Fransk.
	I Cl. A 3-4
	I Cl. B 4-5

Onsdagen den 20de.

III Cl. Historie og Geographie.	III Cl. Geometrie.
II Cl. Latin N. B.	

Torsdagen den 21de.

II Cl. Græsk.	} III Cl. Tydsk.
I Cl. A og B Dansk N. B.	
	II Cl. Historie og Geographie N. B.

Fredagen den 22de.

III Cl. Latin.

II Cl. Arithmetik.
I Cl. A og B Latin N. B.

Lørdagen den 23de.

III Cl. Fransk.

III Cl. Arithmetik.

Mandagen den 25de.

II Cl. Fransk.

I Cl. A og B Historie og Geographie N. B.

Hele Skolen Gymnastik.

Torsdagen den 28de Kl. 9 Formiddag begynder Prøven over de Unge, som ere anmeldte til Optagelse i Skolen.

☞ Bogstaverne N. B. betegne ved de Dage, paa hvilke to Classer til samme Tid mundtlig prøves, „Nederste Børelse.“

Disciplenes Forældre og Børgere, saavelsom Enhver, der interesserer sig for Skolen og dens Virksomhed, indbydes herved til, saa ofte deres Forretninger tillade det, at bære de mundtlige Prøver med deres Nærværelse.

Karhuus, den 1ste September 1843.

S. S. Blache.

